

  İNDEK LER (Okumak istediğiniz yazının üzerine tıklayın.)

[*bülten yazı ailesinden*](#)

[*Başkandan: Yeni Bir Yıl, Devam Eden  alışmalar*](#)

Toplantılar

[*  Karaelmas 2009: Medya ve K lt r   Hazırlıkları Sürüyor*](#)

[*Türkçe Konuşanlar  zerine Tartışma Toplantısı*](#)

Kitap Tanıtımları/ Yorumları

[*Birlikte Yaşamak ve Yazmak: Alan  alışması*](#)

[*Hiç Bir şey Bildiğiniz Gibi Değil!*](#)

Haberler

[*Sabancı Üniversitesi Kültürel  alışmalar Yüksek Lisans Programı*](#)

[* yelerden Haberler*](#)

[*bülten Hakkında*](#)

bülten yazı ailesinden

bülten'in bu sayısı, yılın her ilk sayısı olduğu gibi, derneğimiz başkanının bir yazısıyla başlıyor. Başkan Gönül Pultar, yıl içinde gerçekleştirilen etkinliklere değindikten sonra derneğin elektronik iletişim grubu “bilimselhaber” üyelerinin geçtiğimiz yıl içinde hızla çoğaldığına ama derneğe üyelerin aynı hızda artmadığına dikkat çekiyor ve derneğin üyelere mahsus olan tartışma toplantılarına ve kutlamalara da katılabilmeleri için, “bilimselhaber” üyelerini derneğe üye olmaya davet ediyor. Derneğin tüzüğü ve üyeliğe başvuru formu, websitemizin ana sayfasında bulunmaktadır.

Arkasından, hâlen derneğin en büyük etkinliği olan “Karaelmas 2009: Medya ve Kültür” sempozyumunun hazırlıklarını aktaran bir yazı var. Daha sonra, derneğin, Doğan Kuban'la Ergun Çağatay'ın *Türkçe Konuşanlar* kitabı üzerine düzenlediği bir toplantıyı anlatan bir haber yazısı bulunuyor. Bunu, üyelerimizden Annedith Schneider'in, kurumu Sabancı Üniversitesi'nde kültür araştırmaları yüksek lisans programı açıldığını haber veren bir yazısı izliyor. Değil sadece Türkiye'de, dünyada ilk lisans düzeyinde kültür araştırmaları programlarından birini açmış olan Sabancı Üniversitesi'ni bu yeni hamleden dolayı kutlar, bölüm üyelerine yeni girişimlerinde başarılar dileriz. “Üyelerimizden haber”de ise Sezgin Özden'in Çankırı Karatekin Üniversitesi'nde, var olan yönetim görevine ek olarak yeni bir yönetim bir görevi üstlendiği haberi var. Üyemizi kutlar, başarılarının devam etmesini dileriz.

Kitap yorumları bölümünde, Teyfur Erdoğan tarafından yorumu yapılan Halil İnalcık'ın *Doğu Batı. Makaleler II* (2008) adlı yapıtıyla, Serin Erengöz tarafından yorumu yapılan Robert M. Emerson ve başkaları tarafından kaleme alınmış ve A. Erkan Koca tarafından dilimize kazandırılan *Bütün Yönleriyle Alan Çalışması. Etnografik Alan Notları Yazımı* (2008) yer alıyor. Her iki yazara katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

Bundan sonraki sayıyı sempozyuma denk getirmek istiyoruz, dolayısıyla Temmuz başında yayımlayacağız. Yeni sayıyı hazırlamak için aranızdan yazı ailemize katılmak isteyenleriniz varsa memnuniyetle bekliyoruz. Bu arada, *bülten*'in editörlüğünü yapmış olan ve ülke dışı görevleri dolayısıyla bu sayıdan itibaren bizlerden ayrılan Hakan Yücel'e, göstermiş olduğu bütün gayretler ve sarfetmiş olduğu emekler dolayısıyla şükranlarımızı bildiririz.

İÇİNDEKİLER

Başkandan

Yeni Bir Yıl, Devam Eden  alışmalar

2009'la birlikte Kültür Araştırmaları Derneği'nin beşinci yılına girmiş oluyoruz. 2-4 Temmuz 2009 tarihlerinde düzenlenecek olan beşinci kültür araştırmaları sempozyumu çalışmaları büyük bir hızla devam etmekte. Sempozyumun düzenleyicisi, etkinliklerden sorumlu yönetim kurulu  yemiz Nur ay Türkoğlu hoca ve Marmara  niversitesi'nden ekibi, sunulan 250'nin üstünde bildiri özetini hakemlere gönderip değerlendirilmesini sağladılar, arkasından kabul ya da red cevaplarını yolladılar. *bülten*'in bu sayısında "Karaelmas 2009: Medya ve Kültür" sempozyumuyla ilgili bilgiler bulunmaktadır. Bildiri  zetleri kabul edilenler kadar edilmeyenleri, KAD'ın bütün üyelerini, hem kültür araştırmaları hem medya ile ilgilenen herkesin katılımını bekliyoruz. Medyamızın önemli isimlerinin de katılacağı sempozyumda, basınımızın herbir yanı, günahıyla sevabıyla, masaya yatırılacak. Günlük hayatımızda her vesileyle eleştirmeye bayıldığımız ama onsuz da yapadığımız medyanın günümüzdeki durumunun bilimsel bir platformda değerlendirilmeye alınmasının ve ciddi bir eleştiriye t bi tutulmasının yararları açıktır. Büyük bir özveriyle  alışan "Türkoğlu ekibi"ne ve gerçekleşmesine katkıda bulunacak herkese şimdiden teşekkür etmek isterim. Bu sempozyumun medya konusunda önemli bir "dur ve "düşün" olanağı sağlayacağı, medyamız için olduğu kadar medya üzerine çalışanlar için de kalıcı saptamalar ve yorumlar getireceği, yollanan bildiri özetlerinin içeriklerinden şimdiden anlaşılmaktadır. Doğal güzelliğiyle ünlü yöreyi sempozyum sonrasında gezme olanaklarını da unutmamalı. Sempozyum-sonrası program da hâlen bilimsel program kadar incelikle hazırlanmakta.

2008 yılı boyunca hem KAD'ın, hem de "bilimselhaber" elektronik grubunun  ye sayısı bir hayli arttı. Ama tab  "bilimselhaber"ın  ye sayısı çok daha fazla arttı. Bu satırları okuyan bütün "bilimselhaber"  yelerini KAD  yeliğine davet etmek istiyorum. Üyeler, dernekte düzenlenen ilginç konularda söyleşilere/toplantılara ve davetlere katılmaya hak kazandıkları gibi, örneğin sempozyuma indirimli kayıt  creti  demekteler. Herşeyden çok da,  ye olarak faaliyetleriyle derneğin daha da gelişmesine yardımda bulunabiliyorlar. Dernek tüzüğü ve üyeliğe başvuru KAD websitesinde (www.kulturad.org) bulunuyor. Başvurularınızı bekliyoruz!

2007 sonbaharında gerçekleşen genel kurulda yapılan seçim sonucunda Meltem Karaman-

Şahin, Yönetim Kurulu üyesi seçilmiş ve derneğin genel sekreteri olmuştu. Anadolu yakasında tam zamanlı bir işe girince, bu görevinden affını istemeye mecbur kaldı. Yönetim Kurulu üyeleri olarak kendisine yeni işinde başarılar diledik ve yedek listede ilk ismi, Bürkan Serbest'i aramıza çağırdık. Kabul etti ve hâlen derneğimizin yeni genel sekreteri. Üyelere aidatlarını ödemelerini hatırlatma gibi sevimsiz angaryaları bile güler yüzle yapmakta.

Başkan yardımcımız Hakan Yücel bildiğiniz gibi aynı zamanda *bülten*'in yayın yönetmenliğini yapıyordu. Ancak Galatasaray Üniversitesi'ndeki görevi dışında yurt dışı yolculukları ve taahhütleri artınca o da bu yükümlülükten affını istemeye zorunlu kaldı. Kendisine *bülten* konusundaki bütün emeği için dernek üyelerinin hepsi adına teşekkür etmek isterim.

Öte yandan başka yayın faaliyetleri de sürdürülmekte. Hacmi dolayısıyla 2007'deki sempozyuma yetişememiş olan, 2005 yılı sempozyumu "Kültür ve Kimlik"ın iki ciltlik bildiri kitabının ilk cildi, Türkiye Cumhuriyeti'ni konu alan otuz iki makaleden oluşan "Kimlikler Lütfen: Türkiye Cumhuriyeti'nde Kültürel Kimlik Arayış ve Temsili"nın hazırlanması, (Arizona Üniversitesi'nden) Onur İnal ve (Işık Üniversitesi'nden) Güneş Öztürk'ün redaksiyon yardımlarıyla bitti, yayına hazır. (Marmara Üniversitesi'nden) Kağan Tahan'ın redaksiyonuna yardım ettiği, ikinci cilt "Sovyet Sonrası Türk Dünyasında Kültürel Kimlik Arayış ve (Yeniden) Müzakeresi"nin yayına hazırlanması da bitmek üzere. "Şantiye"de olan diğer kitaplardan, "Göç" sempozyumuna sunulan bildirilerden yapılan Türkçe ve İngilizce iki seçki üzerinde de çalışma devam etmektedir. "Göç" seçkilerinin eşderleyeni olacak olan ve zaten bildiri sunanlardan bildiri metinlerini makaleye dönüştürüp gönderenlerle haberleşmeyi ve makaleleri hakemlere gönderme sürecini yürütmüş olan Şule Toktaş, 2008 yazında Işık Üniversitesi'nden Kadir Has Üniversitesi'ne geçince, yeni işinin sorumlulukları arasında projeye daha fazla vakit ayıramadı ve ayrıldı. Kendisine yeni işinde başarılar diler, sempozyumu düzenleme ve yazarlarla haberleşme konusunda geçen emeği için kendisine teşekkür ederim.

Hepinize başarılar ve esenlikler dilerim.

Gönül Pultar, Yönetim Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

  Karaelmas 2009: Medya ve K lt r   Hazırlıkları Sürüyor

Zonguldak Karaelmas  niversitesi'nde gerçekleşecek olan beşinci kültür araştırmaları sempozyumu   Karaelmas 2009: Medya ve K lt r   için Türkiye'nin hemen her bölgesinden ve yurtdışından gönderilen, 250'den fazla bildiri özetiyle ilgili değerlendirmeler, hakemler tarafından tamamlandı ve sonuçlar bildiri  zeti sahiplerine iletildi. Gelen bildirilerin sınıflandırılması, bildiri sahiplerinin sorularının yanıtlanması, sempozyum logo ve poster  alışmaları, KAD yönetim kurulu  yesi Marmara  niversitesi'nden Nur ay Türkoğlu ve aynı  niversiteden Sevilen Toprak Alayoğlu ile doktora  ğrencileri Bora Altun, Yavuz Kerem Demirbaş, Behçet Güleryüz ve Mustafa C. Sadakoğlu tarafından titizlikle sürdürülüyor. Ankara  niversitesi'nden Beybin Kejanlıoğlu da sempozyum hazırlıklarına başkentten katkıda bulunmakta.

Sempozyumun açılış konuşmaları konunun duayeni  nsal Oskay (Beykent  niversitesi) ile İletişim Araştırmaları Derneği ( LAD) başkanı, gazeteci-yazar Hıfzı Topuz tarafından yapılacak. Haluk şahin (Bilgi Üniversitesi / *Radikal* gazetesi) hem bilim adamı hem basın mensubu olarak ikili kişiliğiyle sempozyuma ilginç bir katkıda bulunacak. Zaten bu sempozyumun bir özelliği de, basın mensuplarından bir grubun da katılıyor olması. Katılacaklarını şimdiden teyid etmiş olanlardan Orhan Erinç (TGC Başkanı) ve Nail G reli (TGC eski Başkanı), Oğuz Haksever (NTV) ve Ethem  zg ven (Bilgi  niversitesi) var.

Sempozyum, 2-4 Temmuz 2009 tarihlerinde, Zonguldak Karaelmas  niversitesi'nin Esenköy-Kozlu'da bulunan Tıp Fakültesi dekanlığı binasında yapılacak. H len sempozyum binasından konaklama yerlerine gidiş-geliş olanağı sağlama gibi konular üzerinde çalışılmaktadır. Konaklama için özel fiyat alınmış otel seçenekleri konaklama bilgileri formunda bulunmaktadır. Katılımcıların rezervasyonlarını kendileri yapmaları beklenmektedir. Sempozyum sonrası gezi için de hâlen hazırlık yapılmaktadır.

Sempozyum duyurusu, kayıt formu ve konaklama bilgileri websitemizin ana sayfasında bulunmaktadır. Erken kayıt tarihi 1 Mart 2009'da son bulacak sempozyumla ilgili herhangi bir soru ya da ek bilgi almak için <sempozyum@kulturad.org>adresine e-posta mesajı atılmalıdır.

Türkçe Konuşanlar Üzerine Tartışma Toplantısı

KAD'ın bir süre önce başlattığı toplantılar devam ediyor. Cumartesi 1 Kasım 2008 günü *Türkçe Konuşanlar* adlı kitabın iki “editörü,” foto-gazeteci Ergun Çağatay ile mimarlık tarihçisi Prof. Doğan Kuban'ın katılımıyla bir tartışma toplantısı düzenlendi. İlk olarak 2006 yılında Almanya'da Prestel Verlag tarafından İngilizce olarak yayımlanan *The Turkic-Speaking Peoples*, arkasından Zeynep Peker ve Jale Alguadış tarafından Türkçe'ye çevrilerek yukarıdaki adla 2007'de Tetragon Yayınları tarafından yayımlanmıştı.

Kitapta otuz dört makale ve her makalenin konusuyla ilgili fotoğraflar bulunuyor. Makaleler, Halil İnalçık'tan Peter Golden'e, Ahmet Yaşar Ocak'tan Omeljan Pritsak'a, Tuğrul Şavkay'dan Uli Schamiloglou'ya kadar, Türk dünyası konusunda uzman bilim adamları tarafından kaleme alınmış. Aralarında, kitabın yayın yönetmenliğini yapmış olan Kuban'ın da bir makalesi bulunuyor. Fotoğrafların her biriye ayrı birer sanat eseri ve hepsi Çağatay'ın imzasını taşıyor. Çağatay, kitabın başındaki “Sunuş”unda kitabın nasıl ortaya çıktığını anlatıyor. Bilindiği gibi, Çağatay, 1983'te ASALA'nın Orly'de THY kontuarına yaptığı bombalı suikasttan kurtulanlardan biridir. Ancak vücudu yanmış olarak uzun bir tedavi süresi geçirmesi gerekmiş ve hastanede yattığı, bitmez görünen günler sırasında bu kitabı yapma fikri doğmuş. Böyle bir kitap hazırlamak düşünce sarılmak, arka arkaya kâbus gördüğü günlerde onun yaşama tutunmasını sağlamış. Tabii, anlaşılan, iyileştikten ve işe koyulduktan sonra da çok çeşitli sorunlarla karşılaşmış, böylece düşünün gerçekleşmesi için aradan yirmi üç yıl geçmesi gerekmiş. Ama sonunda, başta eski Sovyet Orta Asya'da olmak üzere, dünyanın Türklerin bulunduğu çeşitli ülkelerinde çekmiş olduğu fotoğraflar, istediği gibi, entelektüel düzeyi yüksek metinler eşliğinde yayımlanabilmiş.

1 Kasım günü toplantıda ilk önce sözü alan Çağatay, kitabın hazırlanışı sırasında başından geçen acı tatlı olaylara değindi. Gittiği yerlerde başından geçen ve geçmişte kaldığı için artık komik görünen olaylar bir yana, finansman konusunda çok zorlanmıştı. A4 boyunda, hatta daha geniş, 496 sayfalık, kuşe kağıda basılmış ve neredeyse bütün dünyanın dolaşılmasını gerektirmiş kitabın maliyetinin bir hayli yüksek olmuş olduğu muhakkak...

Arkasından sözü alan Kuban, Türklerin çok özel, kendine özgü bir tarihleri olduğuna dikkat çekti. “Türkler temelde göçerler ve gittikleri her yerde buldukları halkla birlikte bir 'sembiyoz' içinde yaşamışlar” dedi. “Bunu Batılılar anlamıyor. Fransız tarihi Fransa'da cereyan etmiştir, İngiliz tarihi İngiltere'de, vs. Ama bizim için böyle olmamıştır, bizler hep

göçer olmuşuz. Bundan dolayı Batılının yazdığı Türk tarihi hiçbir zaman tam oturmuyor, Batılılar kendi tarihleri anlayışından hareketle Türk tarihi yazmaya kalkınca başarılı olamıyorlar. Batılılar gibi Türk tarihi yazmaya kalkan Türk tarihçileri var. Onların yazdıkları da aynı neden dolayısıyla, başarılı olamıyor. Onlar Batılı gibi yazdıkları zaman marifet yaptıklarını sanıyorlar ama öyle değil, farkında değiller.” Gene de bu konuda takdir edilebilecek kimi Batılı yazarlara değinen Kuban, kitaptaki makaleleri Türk tarihinden ve kültüründen “fragmanlar” olarak niteledi. Bütününü yazmanın çok zor, hemen hemen olanaksız olduğuna işaret etti.

Bir soru üzerine “sembiyoz” konusuna dönen Kuban, örnek olarak Türklerin, Selçuklu ve sonra Osmanlı döneminde Anadolu'ya geldikleri zamanki davranışlarını verdi. “Gelmişler, ve yerleşik ahalinin yanında, onlara dokunmadan oturmuşlar. Ermeniler, Kürtler, Rumlar, vs. eskisi gibi hayatlarına devam etmişler. Türk göçerler hem onlardan almışlar, hem de onlara vermişler, onlarla sembiyoz içinde yaşamışlar. Oysa Batılı öyle mi, Amerikalı Yeni Dünya'ya ayak basar basmaz Kızılderiliyi imha etmiş” dedi.

İÇİNDEKİLER

Sabancı Üniversitesi Kültürel  alışmalar Yüksek Lisans Programı

Kültürel  alışmalar Yüksek Lisans Programı, kültür, iktidar ve tarih arasındaki ilişkileri disiplinlerarası bir yaklaşım, yenilikçi araştırmalar, metodolojik açıklık ve eleştirel pedagojik yöntemle ele almaktadır. Program, sosyal ve beşeri bilimlerin vasıflarını birleştirerek Türkiye'de ve dünyada kültür ve politika üzerine sıra dışı bir araştırma ve tartışma merkezi olmayı hedeflemektedir. Belli başlı araştırma alanları şunlardır, Hafıza ve Kültürel Miras;  atışma, şiddet ve Travma; Medya, Hukuk ve Kamusal Alan; Milliyetçilik ve Milliyet- tesi Yaklaşımlar; Toplumsal Cinsiyet ve Cinsellik.

Uzmanlık alanları Antropoloji (Ayşe Gül Altınay, Leyla Neyzi, Ayşe Parla), Edebiyat (H lyla Adak, Sibel Irzık, Annedith Schneider), G rsel  alışmalar (Lanfranco Aceti), Siyaset Bilimi (Nedim Nomer), Sosyoloji (Dicle Koğacioğlu, Ahmet  nc , Ayşe  nc ), Tarih (Tülay Artan, Halil Berkta ), ve Uyuşmazlık Analizi ve   z m  (Betül  elik) olan fakülte üyelerinin yanı sıra, Program, düzenli olarak diğer ilgili alanlarda çalışan ziyaretçi  ğretim  yeleri ve araştırmacılarla desteklenmektedir.

Araştırmaya çok önem verilen programda dört T B TAK destekli araştırma projesi ve bir Avrupa Birliği 6.  er eve Projesi yürütülmektedir.

Programla ilgili ayrıntılı bilgi için: <http://www.sabanciuniv.edu/ssbf/cult/tr/>

Dr. Annedith (Aninne) Schneider

  İNDEKİLER

Hiç Bir şey Bildiğiniz Gibi Değil!

A. Teyfur Erdoğdu
Yıldız Teknik Üniversitesi

Halil  nalcık, *Doğu Batı. Makaleler II*, Doğu Batı Yayınları, İstanbul 2008, 407 sayfa+dizin.

Önümde Prof.  nalcık'ın yeni kitabı duruyor ve heyecanla içinde neler var diye karıştırmaya başlıyorum. Karşıma 4 bölüm altında toplanmış 23 makale çıkıyor. Bu kadar makale eğer yazar kıymetli ise bir kitabı zengin kılacak ögelerin başında gelir. Ne zaman Prof.  nalcık'ın bir kitabını alsam, sevdiğim bir romanı okur gibi, bitirmeden elimden bırakmam.

Makaleler II kitabının içinde neler var? Osmanlı kuruluşunun ilk dönemindeki “Gazi beylikler, Bizans ve Haçlılar”; 13.yy.da akıncıların ve Bosna ucunun anlatıldığı “Uclar ve Serhadler”; akılcı politikaların izlendiği “Osmanlı'nın fetih yöntemleri”; Moğolların Anadolu'yu istilasından itibaren anlatılan “Ah ler, toplum ve devlet” arasındaki ilişki; Prof.  nalcık'ın isim babası olduğu “ ift-hane sistemi ve köylü vergilendirilmesi”; Türklerin ayak bastıkları andan onu kaybettikleri zamana kadar “Rumeli”;  sl m tarihinin başlangıcından Avrupa'nın zoruyla iptal edilene kadar her alanda “Kölelik”; devletin iç-oğları, memurları ve bir dönem personelini oluşturan “Kul sistemi”; halkın devlet karşısında ezildiğinde onu koruyan ve sultana sığınabilmelerini sağlayan “Adâlet ve şikâyet hakkı”; yıllar geçtikçe, dönemler değiştikçe ve ülke genişledikçe beyden sultana, imparatorun halifeye padişahların aldıkları farklı “Unvanlar ve egemenlik kavramı”; sarayda aşk, meşk geceleri, şarap devirmelerin geçtiği “H s Bağçe'de ayş u tarab”; 15.yy.dan itibaren Müslüman Surişi İstanbul'u karşısında Frenk ve kafir “Galata”; her anlamda Cumhuriyet nimetlerinin tarlası *II. Meşrutiyet*; başından sonuna “Türk diplomasi tarihinin sorunları”; 17.yy.dan itibaren bugüne kadar Avrupalı devletlerin Türkiye'yi parçalamaya yönelik geliştirdikleri projeler, Avrupa Birliği'nin tarihi ile birlikte ele alınan “Türkiye'nin Avrupalılaşma macerası”; 1571  nebahtı ile dönüm noktasını yaşayan “Türklerin  spanyollar ile ilişkisi”; Osmanlı Devleti'nin ortaya çıkışından sonuna Avrupa'da dalga dalga yayılan altı aşamalı “Türk korkusu”; tarih boyunca Büyük Yunanistan hayali ile yanıp tutuşan Rumların, İstanbul Patriği'nin, Girit'in, Kıbrıs'ın, Ege'nin içinde yer aldığı “Megali  dea ve Türkiye”; İmparatorluğun en eski istatistiği olan ve Prof.  nalcık tarafından yayımlanan 1431 tarihli Arnavud sancağı defteri ve genel olarak gelişkin bir istatistik metodu yani “Tahrir sistemi”; Ziya Gökalp'ten 1997'deki I. Ulusal Tarih Kongresi'ne kadar “Modern Türk tarihçiliği”nin seyri; meşhur Fransız tarihçisi F. Braudel'in kurduğu *Annales*

ekolü ve onun karşısında Türk tarihçiliği; Prof. İncalcık'ın “*Annales ekolüne katkısı (Ottoman studies and new findings)*”; son olarak Prof. A. Yaşar Ocak'ın tarifiyle şeyhü'l-müverrihin olan Prof. İncalcık'ın kendi ağzından anlattığı ve fikri etkileşimleri, temel çalışmaları, yapmak istedikleri, Amerika'daki hayatını anlattığı “*Tarihçi kariyeri*”.

Makaleler okunduğunda alınacak zevk ve bilgi birikimi, vazgeçilmezler arasına hızla girecektir. Aşağıda birkaç misal gösterelim:

Batı Anadolu'da Gâzi Beylikler, Bizans ve Haçlılar başlıklı makaleden öğrendiğimize göre Türkmenlerin Ege dünyasına yayılmasının altında fazla bilinmeyen bir sebep yatmaktadır: 1284 yılında Bizans idaresi tasarruf için bazı limanlarındaki donanmaları lağvettiğinde işsiz kalan ve korsanlık yapmaya başlayan Rum gemiciler Türk beylerinin emri altına girerek İtalyan tüccar gemilerini vurmaya başlamış ve Türklerin Ege'ye girişini kolaylaştırmışlardır.

Osmanlı Devleti'nde uc (serhad)lar makalesinden edindiğimiz bilgiye göre ise, Anglo-Sakson teknolojisi Türkiye'ye daha 17.yy.dan itibaren gelmeye başlamış, Osmanlı kalelerindeki demir topların büyük kısmı İngiliz malıymış.

Hem İslâm hukukunda hem de Osmanlı yasasında kölelerin hürriyetlerini kazanma yollarından biri de hür insanlarla evlenmeleridir, biliyoruz. Ancak Osmanlı'da bu iznin köle nüfusunun hızla azalması neticesinde ekonomik sıkıntı doğurduğunun görülmesi sebebiyle 1498'te nasıl kaldırıldığını ve kölelerin ancak kendi aralarında evlenmelerine izin verildiğini *Osmanlı İmparatorluğu'nda Köle Emeği* makalesinden öğreniyoruz. Yine aynı makaleden İslâm hukukunda nasıl bir hile-i şeriyye yapılarak Müslümanların köleleştirildiğinden haberdar oluyoruz. Şii olan Mutezil Türkmen ve İranlılar ve hatta Karamanoğulları savaşta esir düştüklerinde ulema fetvaları ile köleleştiriliyorlar ve pazarlarda satılıyorlarmış.

Ateş yakarak dikkat çekmek ve haberleşmek acaba sadece Western filmlerinde gördüğümüz üzere Kızılderililere mi mahsustu? 17.yy.da Osmanlı'ya gelen İngiliz tüccarların da benzer bir yöntemi sultanın dikkatini çekmek için kullandıklarını ve saraya yakın yerlerde ateş yaktıklarını *Adâlet ve şikâyet hakkı* makalesinden öğreniyoruz.

İslâm dinine göre şarap içmek, esrar ve afyon kullanmak haram mı demiştiniz? Müslümanların halifesinin sarayında hem de onun huzurunda “ulema, şuara ve seçkin kişilerin” eşliğinde (s. 194) İran kökenli iştret meclislerinin başka bir ifade ile “*sanal cennet*”lerin (s. 196) nasıl tertiplendiğini, şarabın nasıl “*güzelliklerden zevk almak için ruhu coşturan bir Tanrı vergisi*” sayıldığını ve “*madem ki günaha giriliyor bari en iyisi ile girilsin*” dendiğini (s. 194), esrar ve afyonun nasıl fosurdattıldığını ve tüm bunların nasıl gizli tutulmasının ve halka açıklanmamasının gerektiğinin tembih edildiğini görmek için *Hâs Bağçe'de ayş u tarab* makalesine bakmak yeterli olacaktır.

Bugünkü siyasi hayatımızdaki AKP, CHP ve MHP'nin nasıl II. Meşrutiyet'teki İslâmcılar, Batıcılar ve Türkçülerle birebir örtüşen politikalar izlediklerini anlamak için de *II. Meşrutiyet* makalesine göz atmak yeterli olacaktır.

16.yy.da Osmanlı İmparatorluğu'nun Fransa'daki din savaşlarında (1562–1598) neden Calvinistlerden taraf olduğunu, 1572 tarihli Saint-Barthélemy katliamı üzerine Osmanlı İmparatorluğu'nun uyguladığı ambargoyu ve yine dünyada ilk günlük gazetenin neden Türkler yüzünden çıkarılmaya başlandığını merak ediyorsanız *Tarihte Avrupa Birliği ve Türkiye* makalesine bakmalısınız.

Prof. İnalçık'ın kitabının her kesim tarafından satın alınması, okunması ve üzerinde düşünülmesi bu bakımdan yerinde bir davranış olacaktır.

İÇİNDEKİLER

Birlikte Yaşamak ve Yazmak: Alan Çalışması

Serin Erengezin

J. W. Goethe Üniversitesi

Bütün Yönleriyle Alan Çalışması. Etnografik Alan Notları Yazımı, Robert M. Emerson, Rachel I. Fretz, Linda L. Shaw. Türkçesi: A. Erkan Koca. 2008, 352 sayfa. Birleşik Dağıtım Kitabevi, İnkılap Sk. No: 2/53 Kızılay, Ankara adresinden edinilebilir.

1980'lerde, temsilin krizi, dilsel dönemeç, kısmi doğruluk ya da çoklu gerçekler gibi anahtar kavramlarla da dile gelen postmodernist bilim eleştirisinin A.B.D.'deki antropoloji bölümlerine yansması, belli başlı birkaç eserle bu disiplinde de bir dönüm noktası oluşturmuş ve Amerika dışındaki sosyal/kültürel antropoloji ve etnoloji bölümlerinde de yankılarını bulmuştu. Türkçe'ye *Bütün Yönleriyle Alan Çalışması. Etnografik Alan Notları Yazımı* (2008) adıyla kazandırılan *Writing Ethnographic Fieldnotes* (1995) kitabının yazarları Robert M. Emerson, Rachel I. Fretz ve Linda L. Shaw'un uzun önsözlerinde andıkları, James Clifford ve George Marcus'un editörlüğünü yaptığı *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography* (1986) de bunlardan biridir. Emerson, Fretz ve Shaw, etnografik metin yazma konusundaki düşünceleri ileriye götürdüğünü kabul ettikleri bu ve bunun öncülü çalışmaların ardından gelen incelemelerin çoğunluğundan farklı olarak, kendilerinin gözlem ve deneyimin yazıya dönüştürülmesinin tüm aşamalarıyla ilgilendiklerini söylüyorlar:

"[E]tnografyanın şiirsel tarafı"na (Clifford ve Marcus) dair yapılan analizlerin çoğu, kendine esas konu olarak, basılmış monografilerde sunulan sosyal yaşama ilişkin cıvı açıklamaları seçmiştir. Fakat bu gibi bitirilmiş olan metinler işte bu küçük, daha az tutarlı yazım parçalarından ve parçacıklarından—yani alan-notlarından—oluşmakta ve içerisinde öyle şeyler barındırmaktadır ki bunların pek çoğu, herhangi bir etnografik genel açıklama geliştirilmeden çok önce düzenlenen şeylerdir. Dahası, bitirilmiş etnografyalardaki alan-notları, belirli bir analitik amaçla seçilmiş, şekillendirilmiş, yeniden düzenlenmiş ve yeniden yazılmışlardır. (s. viii)

Burada belirtmek gerekir ki İngilizcesi Chicago Üniversitesi tarafından yayımlanan kitabın orijinal kapağı ve başlığı (*Etnografik Alan-Notları Yazmak*) yukarıda belirtilen yazma ve yeniden yazmaların el yazısına benzer doğasını vurgulayan bir tasarımı yansıtmaktadır.¹

¹ <http://www.press.uchicago.edu/presssite/metadata/epl?mode=synopsis&bookkey=49553>

Nitekim, kitabın kalbini oluşturan tema, bütün yönleriyle saha/alan çalışması değil, belli bir düzen² içindeki toplumsal söylemi etnografik bir anlatı ve analiz konusu haline getirmenin aracı olarak alan-notlarının doğası ve kullanım alanlarının, belirli bir yaklaşıma göre nasıl geliştirilebileceğidir. Bu yaklaşım da, Emerson ve arkadaşlarının sözleriyle, “sembolik etkileşim ve etno-metodoloji geleneklerinden gelen etnografyaya dair *etkileşimci* ve *yorumlayıcı* bir anlayış”a dayanmaktadır. (s. xv) Yazarlarının vurguladığı kapsama daha uygun Türkçe alt başlığıyla anarsak, *Etnografik Alan Notları Yazımı* (EAY), “alan-notlarının ‘nasıl yazılması gerektiği’ konusunda buyurgan veya idealize edilmiş değil”dir(s. xxi); Emerson ve arkadaşları, kendi sosyolojik ve antropolojik alan çalışmalarından da yararlanmakla birlikte, hareket noktası olarak alan-notlarının nasıl yazılacağını öğrenmekte olan öğrencilerinin deneyim ve uygulamalarını almışlar.

Kitabı ayrıntılı bir biçimde konumlandıran önsözlerinden sonra, Emerson, Fretz ve Shaw, “Etnografik Araştırmalarda Not Alma” başlıklı ilk bölümde etnografik alan araştırması ve alan-notları tanımlarını açıyorlar. Bilgi kuramsal yaklaşımlarını, daha bu giriş bölümünde, bir örnek üzerinden canlandırarak sunuyorlar: Aynı saha - bir süpermarket kasa kuyruğunda olan bitenler- üzerine üç öğrenci-araştırmacının³ betimlemelerinin karşılaştırılması. Her türlü okuyucu için okuma keyfi uyandıran bu tür örneklerden sonra kendi etnografya anlayışlarından çıkardıkları dört hususu ayrı başlıklar altında kısaca ele alıyorlar: ‘yöntemler’ ile ‘bulguların’ ayrılmazlığı; yerli anlamların peşindelik; günümüzde alan-notları yazımı ve karşılıklı ilişkilerin detaylandırılmasının önemi.

Birinci bölümün sonunda, -genel sonuç niteliğindeki sekizinci hariç- her bölüm sonunda o bölümde ele aldıkları uygulama ve süreçlere ilişkin göndermeler üzerinden etnografik teori ve yönetime ilişkin genel konuları inceledikleri “Düşünceler” kısmında, alan-notları yazımı ve genel etnografik uygulama ilişkisine dair belli başlı yaklaşımlara değiniyorlar: Hiçbir zaman basitçe bir kaydetme işi olmayan etnografik betimlemelere dair “inscription” [yazıya geçirme] (Geertz 1973:10), “transcription” [çözme] (Clifford 1990), “textualisation”

² Kitabın Türkçe kapağı (http://www.mephisto.com.tr/popup_image.php?plD=137656) dn. 1’deki orijinaliyle karşılaştırıldığında ayrıca dikkati çeken, Türkçe kapakta, aklı “uzak diyarların antropolojisi”ni getiren klasik etnografik nesneler oluyor. Oysa kitapta teşvik edilen sosyolojik ya da antropolojik alan çalışması, her türlü toplumsal düzene dair etkileşimci bir araştırma yöntemidir. Aşağıdaki seçkinin gösterdiği gibi kitabın kullandığı alan-notları çok farklı bağlamlarda yapılan alan çalışmalarına dayanıyor: Gözetim altındaki çocukların ilerlemelerinin görüldüğü mahkeme oturumları; aile içi şiddetten korunmak için başvuran kadınlar; “otistik müşterilerin” içinde yaşadıkları topluma uyum sağlamaya çalışırken yaşadıkları; içinde eşcinsel kız ve erkeklerin bulunduğu lisedeki öğrenci öğretmen ilişkilerinin nasıl müzakere edildiği; bir devlet lisesindeki etnisitenin ilişkisel dinamikleri; Alzheimer hastalarına bakım sağlayan kişilerin çabaları; Zambiya’nın Kuzeybatı bölgesindeki Chokwe’de tarihsel açıklamaların anlatılışı; Los Angeles’ta Rodney King adlı Afrikalı Amerikalı öğrenciyi döven polis memurlarının beraat etmesi üzerine çıkan ayaklanmayla ilgili kişisel deneyimlerin anlatıldığı hikayeler; bir mahkemede destek personelin takım çalışması; ayakta tedavi gören psikoloji hastalarına hizmet veren bir merkez; evde çalışan işçi ve işverenler; daha önceden zihinsel bir rahatsızlık yaşamış olan hastaların kaldığı bir yer ve daha birçok farklı sosyal düzen içerisinde gündelik yaşam ya da istisnai olaylara ilişkin çalışmalar.

³ Belki bu küçük egzersiz istisnadır ama belirtmek gerekir ki, yazarlar, “alandaki çalışan kişinin açıkça bir araştırma kimliği edinerek, açık bir araştırmacı rolü benimsediğini” varsaydıklarını ve bu kitapta da ancak böyle örnekleri kullandıklarını söylüyorlar (s. 304, dn.2).

[metinselleştirme] (Clifford 1986; Marcus 1986), “narrating” [anlatma]⁴ (Richardson 1990) gibi farklı kavramsallaştırmalardan söz açıyorlar ve alan-notu yazımının kaygan ve açık-uçlu süreçlerinin bu farklı yaklaşımların özelliklerine göre şekillendiğini saptıyorlar.

“Alanda: Katılma, Gözlemleme ve Not Alma” başlığını taşıyan ikinci bölüm, alan çalışmacısının, hakkında ya da belli bölüm ya da özellikleri üzerine yazmak için belli bir süreliğine parçası olduğu bir sosyal düzendeki konumu üzerine genel bir hazırlayıcılık özelliği taşıyor. Emerson ve diğerlerinin, “etnografik dikkat”i canlı tutmak için bir dizi ilkeyi tanımladıkları bu bölümde, “duyarlı bir etnograf” için “düzen içerisindeki insanlara önemli gelebilecek konulara verdiği kendi tepkilerini dikkate almakla birlikte, onların ‘içerden’ betimlemelerini özel bir yere koyar ve kendisine ait ‘dışardan’ görüşler ile de ayrı bir kategori oluşturur” deniyor. (s.44) Yazarlar, alan koşullarının getirebileceği kısıtlamaları dikkate almakla birlikte, not almayı kategorik olarak alan çalışmasının bittiği bir döneme erteleyen yaklaşımlardan mesafe alarak, sonradan canlandırıcı bir biçimde betimleyici alan-notlarına dönüştürmek üzere, alandaki gündelik yaşama katılırken alınabilecek “kısaltmalı notlar” için yardımcı olacak öneriler sunuyorlar. Örnekler üzerinde irdelemeye başladıkları bu tür yazı parçacıklarını alan-notu sürecinin ileriki aşamalarının incelendiği bölümlere göndermelerle bağlıyorlar. “Düşünceler” kısmı, “yazma ve etnografik marjinallik” üzerine. “Etnografin yabancılığı,” ilişki içine girilen insanlara “sosyal olarak yakın ama tecrübe olarak uzak olma halini yansıtan ve buna sebep olan alan-notları yazımı ile yaratılır ve buna devam edilerek sürdürülür” deniyor. (s. 54) Emerson v.d., yazmanın ertelenmesinin bu yabancılik deneyiminin yalnızca örtülmesi ya da ertelenmesine yol açacağını vurguluyorlar.

Üçüncü ve dördüncü bölümler “Alan-Notlarını Yazıya Dökme” üzerinedir: “I: Alandan Yazıma”, “II: Sahneyi Kağıt Üzerinde Oluşturma”. EAY’nin, alan çalışması yaparken içine girilecek ilişkilere dair duyarlılaştırıcı ve pratik bilgiler sunmaktan öteye gitmeyen sahaya hazırlık kılavuz kitaplarını tamamlayan en önemli bölümlerin bunlar olduğunu düşünüyorum. Bu bölümler, ister alan çalışmasının sürdüğü, ister yazmak için geri çekilinen zamanlarda olsun; yaşananların alan-notları dizileri halinde -bütünlenmiş etnografyaya göre ön metin halinde de olsa- yazıya döküldüğü ve yazdıklarını okuma, yeniden yazma ve analiz arasında gelgitlerin yaşandığı bu masa başı işini daha iyi yapmak için geliştirilebilecek yetenekler ve edinilecek araçlar için yol gösterici olmaktadır. Kısaltmalı notlar ya da bellek notlarının nasıl uzun alan-notlarına dönüştürüleceğini irdeleyen ilk bölümde, farklı bakış açılarıyla (birinci şahıs, üçüncü şahıs, her şeyi bilen bakış açıları; birleştiren/ayırıştıran; gerçek zamanlı/son noktadan bakış açıları) yazmanın etnografik söylem açısından sonuçları, canlı örnekler üzerinden tartışılıyor. “Düşünceler” kısmında etnografik betimleme kavramı sorunsallaştırılıyor, “yeni etnografi”nin⁵ etnografik anlatının üretim sürecine dair ‘düşünümse’ [reflexive]⁶ tutumu benimseniyor; ancak yazma süreci

⁴ Burada ve kitabın ilerleyen bölümlerinde, “narrating” karşılığı olarak, hikaye etme sürecini vurgulayan “narrative” [anlatı] kavramından uzaklaştığını düşündüğüm “aktarma” kavramını kullanan çeviriden ayrılıyorum.

⁵ Krş. Mascia-Lees v.d. (1989) dn.1, s 7-8.

⁶ Çevirinin “yansıtıcı” ya da “dönüşlü” olarak karşıladığı bu kavramı üzerinde uzlaşıldığını düşündüğüm

içindeki 'yazma' ve 'okuma' halleri ayırt edilerek, yazmanın felce uğramaması için yararlı bulduğum öneriler geliştiriliyor. Alan-notlarını yazıya dökmekle ilgili olan dördüncü bölüm betimleyici ve analitik alan-notlarını ayırıştırıyor. Betimleyici alan-notlarını oluşturmak için yaratıcı yazma tekniklerinden bolca yararlanan bu bölümde detaylandırılmış notlar yazabilmek için önerilen stratejiler şunlardır: (daha özgül anlamda) betimleme (s.99); diyalog ve karakterlendirmenin kullanımı. Uzatılmış alan-notları yazabilmek içinse krokiler, hadiseler ve alan-notu hikayeleri biçiminde yazılabileceği yine canlı örneklerle gösteriliyor. Emerson v.d., edebi hikaye yazmanın pek çok ögesine dair bilgi sunmakla birlikte, etnografik bilgi üretimi alanında edebi biçimin kaçınılması gereken yönlerini vurgulamaktan geri durmuyorlar: "...etnograf, olayları iyi bir hikayenin isteklerini karşılama yönündeki şekillendirmeye karşı koymalıdır." (s.315, dn.11)" Bu bölümde sözü geçen analitik notlar ise, alan-notlarını yazıya dökerken yana alınan, sona eklenen kısa ya da daha uzun yorumlayıcı ilk el analiz notları. "Düşünceler" kısmı alan-notlarının her zaman belli yazım tercihlerinin ürünü olduğunu vurguluyor.

Beşinci bölümün yanıltıcı bir çağrışıma neden olabilecek bir başlığı olduğu söylenebilir: "Yerel Anlamların Peşine Düşmek". Ancak daha ilk paragraftan bu çağrışım EAY'nin net teorik duruşu ve metodolojik seçimleri içinde biçimlendiriliyor: "yerel anlamlar, bozulmadan kalmış ve basitçe 'keşfedilmeyi' bekleyen nesneler değildir. Tersine, bu anlamlar etnograf tarafından birleştirilerek aktarılan yorumlayıcı yapılardır." (s. 155) Bu seçimleri uygulamaya yardımcı ilkeler, "Topluluk Üyelerinin Anlamlarını Yansıtmak" alt başlığıyla sıralanmış (s. 161-80). Burada kastedilen, etkileşime girilen yereldeki kişilerin kaygılarına, anlamlandırma ve kategorilerine duyarlı betimlemeler oluşturmak. "İrk, Cinsiyet, Sınıf ve Topluluk Üyelerinin Anlam Dünyası" kısmında bu 'uzak-tecrübe' kavramlarının etnografin 'yakın-tecrübe'ye (Geertz 1976) cezbolan konumu açısından gerilim yaratan yönleri üzerinde duruluyor. Etnografinin eleştiri konusu olan görgülcülüğü dikkate alınarak, bunu aşan araştırma tasarımlarının nasıl yapılabileceğine dair öneriler örnekler üzerinden geliştiriliyor.

"Alan-Notlarının İşlenmesi: Kodlama ve Kısa-Not Haline Sokma" başlıklı altıncı bölüm, araştırmacının alan-notlarını etnografik bir makale, rapor, tez çalışması ya da kitap içinde bütünleştirmeden önce alandan çekilerek analiz ve "teori" oluşturma amacıyla ürettiği yazı parçalarına eğiliyor. Bu yeni yazı parçacıkları: açık (uçlu) kodlamalar, ön teorik kısa-notlar; odaklanmış kodlamalar ve (uzatılmış) entegre edici teorik kısa-notlar olarak ele alınmış. Ana fikir olarak alan-notlarının işlenmesinin çok dinamik ve esnek bir süreç olabileceği, açık kodlama kadar odaklanmış kodlamanın da böyle görülmesi gerektiği vurgulanıyor. Her ne kadar alan-notlarından teorik notlar üretmeye yönelik süreçte "grounded theory"⁷ nin analiz teknikleri kullanılsa da, yazarlar, bunların varsayımlarından net bir biçimde ayrılıyorlar:

"düşünümsel" sözcüğüyle karşılamayı öneriyor ve yazımın devamında öyle kullanıyorum.

⁷ Çeviride "yere-basan teori" olarak geçiyor (s. 203). Görgül malzemeyi temel alan ve onun içinde gerekçelendirilen teori anlamında kullanılan bu terim, Glaser & Strauss (1967) tarafından başlatılan bir niteliksel sosyolojik analiz yaklaşımıdır. (Sonraki kullanımları için krş.: EAY s. 324, dn. 1)

“[‘Yere-basan teori’nin uygulayıcıları], alan-notlarının, analiz sürecinden ve onları yazan etnografin teorik bağılıklarından bağımsız olarak analiz edilebileceğini dolaylı olarak varsaymaktadırlar. Biz ise buna zıt olarak, verilerin kendi başlarına olamayacaklarını; tersine analizin; araştırmacının yaptığı gözlemler, bu gözlemleri alan-notları içinde kayıt altına alması, bu notları analitik kategoriler içinde kodlaması ve nihai olarak doğrudan teorik önermeler geliştirmesi gibi araştırma süreçlerinin bütün safhalarına yayılacağı konusunda ısrarcıyız.” (s. 203-4) Emerson, Fretz ve Shaw, alan-notlarından teori oluşturmak başlıklı “Düşünceler” kısmında ‘yere-basan teori’ yaklaşımından farklarını vurgularken, etnografik alan araştırmacısının yaptığıın: “teoriyi keşfet[mek]ten çok onu yarat[mak]” (s. 237-8) olduğunun altını çiziyorlar.

“Etnografya yazmak” üzerine olan yedinci bölümde, asıl olarak araştırmacı okura seslenen, tamamlanmış bir etnografik doküman oluşturmak için gereken adımlar üzerine öneriler ve incelemeler yer alıyor. Burada da nihai metne doğrudan dahil olmayan yazı parçacıklarının üretimi söz konusu, örneğin, bir konu başlığı/sorunsal çerçevesinde çıkarılabilecek tema/konular ya da analitik süreç içinde bir kısmı elenecek alıntılar listeleri gibi. Alıntılarının yeniden düzenlenmesi ile ilgili farklı stratejiler irdeleniyor. Kitap bu aşamada yazma sorunlarıyla boğuşan tez öğrencilerinin ihtiyaç duyduğu bir kılavuz olarak ilerliyor: Alıntıları irdeleyen ve birbirine bağlayan açıklamalar, etnografya içinde alt bölümlere yerleştirilecek alıntılara dair giriş ve sonuçlar, açıklamaların göndermelerinin tartışıldığı bölümler yine uzun örnekler çerçevesinde açılıyor. Emerson ve arkadaşları, bu bölümde de “metinselleştirme” (Clifford & Marcus 1986) tartışmalarının kazandırdığı içgörülerden yararlanıyor. Örneğin, klasik etnografyaların kullandığı efektlere (“oradaydım” s. 286) ve dile (“antropolojik şimdi” s. 260) dair eleştirel bir farkındalık sergileniyor. “Düşünceler” bölümü “yereldekiler ile okuyucular arasında”lığın gerilimlerine dair, tabii yereldekilerin okuyucu olduğu varsayımı göz ardı edilmiyor ve nihai yazı ile ilgili olarak da onlarla etkileşime girilmesi seçenek olarak dikkate alınıyor ama araştırmacının son kertede sahip olduğu yazar imtiyazının getirdiği kısıtlılıklar saptanıyor.

Sonuç bölümü etnografik alan çalışmacısının deneyim ve gözlemlerini metne dönüştürürken yapabileceği ve yaptığı yazma tercihleri konusunda farkındalığının artmasının alan araştırmasının genel kalitesini arttıracakını savunuyor. Bu farkındalık yazmanın göndermelerinin ve gücünün daha derinden anlaşılmasına izin verecektir deniyor. Emerson ve arkadaşları bu bölümü daha genel “düşünümsellik” temasına bağlıyorlar. Atkinson (1990:7)’dan aktardıkları gibi, bu kavram, “metinlerin, basit ve şeffaf biçimde realiteye ilişkin bağımsız bir düzeni aktarmadıklarını itiraf eder. Tersine, metinlerin kendileri realite inşası işine karıştırılmışlardır.” (s. 298) Ekleme isterim ki, Emerson v.d., bu yazının başında değinilen eleştirel etnografya analizlerinin yaptığı düşünümsellik çağrısını ileri götürüyor olmasalar bile derinleştiren bir biçimde ilerliyorlar. Nihai yazımda gerçekleştirilecek bir düşünümsel biçimle yetinmeyip, alan-notları ve öncesi süreçleri de içeren bir farkındalık talep ediyorlar: “[A]lan-notları ve tamamlanmış etnografyalarda; ister

istememez ve kaçınılmaz bir şekilde etnografin kişiliği, tecrübeleri, bakış açısı ve teorik öncelikleri ile aracılık ettiğini savunuyoruz. Ne var ki araştırmacının bakış açısı ve teorik öncelikleri basit bir şekilde önceden varolan şeyler olmayıp o kişinin sosyal dünyalarını anlamaya çalıştığı kişilerle oluşturduğu ilişkilerden etkilenmekte ve ona göre biçimlenmektedir.” (s. 301) Bu anlamda talep edilen, araştırmacının kendi etkilenmelerini de ortaya koyan öz-düşünümselliğidir [self-reflexivity].

Tanıtım ve yorumlarımı uzun tutmakla bu kitabı okumanızı ikame etmemiş olduğumu umarım. *Etnografik Alan Notları Yazımı*’nın saha çalışmasının zorluklarına eşlik edici yönü çok güçlü. Ayrıca bu eser, bilimsel nitelikte ya da değil, toplumsal araştırma veya kültürel eleştiri amaçlı gözlem yapmayı, yorumlamayı, yaşamın parçası haline gelirken kendi algısını da yorumlanabilecek, üzerine düşünülebilecek bir malzeme haline getirmeyi isteyen her meraklı özneyi ilgilendirecek, canlı örneklerle dolu bir kılavuz. Eserin kültürel üretimin görsel alanlarında çalışanlar için de ilham verici olabileceğini düşünüyorum. Emerson v.d.’nin hedeflediklerini söyledikleri araştırmacı okuyucu kitlesi, alan araştırması ve etnografyanın önemli yer tuttuğu sosyoloji, antropoloji, folklor, sözlü tarih, eğitim, etnomüzikoloji disiplinleri; ve daha ikincil bir biçimde de siyaset bilimi, işletme ve ekonomi, iletişim, yazma çalışmaları, sosyal refah ve halk sağlığı alanlarındaki öğrencilerden oluşuyor. Bence, *EAY*, her disiplinden lisans ve lisansüstü öğrencilerine niteliksel sosyal araştırma yöntemleri derslerinde okutulabilir. Kitabın yazarlarının, okuyucuları olarak düşündüklerini söyledikleri diğer kitle ise deneyime dayalı ve hizmet içi öğrenme süreçlerine önem veren kurum ve kuruluşlar ve elemanları.

Emerson, Fretz ve Shaw’un bilgi inşası ile ilgili öneri ve analizlerinde, bilgi kuramsal açıdan, araştırmacının ‘bağlılıklar’ını varsaydığı yerler çok olsa da eylem antropolojisi ya da uygulamalı sosyal araştırmaları veri aldıkları yerler yok gibi. Etnografin ‘düşünümselliğini’ iletirmek için eleştirdikleri “metinselleştirme tartışması”nın⁸ feminist eleştirisini dikkate almadıkları için olsa gerek. (Krş. Mascia-Lees ve diğ. 1989) Yine de yaşama ve yazma süreci ile ilgili somut yaklaşımları ve örneklerinin çeşitliliği sayesinde *EAY*’den, çeşitli sosyal hareketler ve sivil toplum kuruluşlarının kendi aktivite ve işleyişlerini değerlendirme amacıyla yararlanabileceklerini düşünüyorum. Emerson v.d., akademik ya da kurumsal amaçlarla etnografik alan çalışması yapan araştırmacının içine gireceği yazım sürecinin farklı öğelerini kitap içinde doğrusal bir biçimde sunsalar da, bunları tek tek açıkladıkları her bölümde; yazmanın gelgitli, değişen analitik karar ve düzeltmelerle dolu bir üretim süreci olduğunu gösteriyorlar. Bu yönüyle *Etnografik Alan Notları Yazımı* alan çalışması hazırlığında ya da alan notlarını yazıya dökmenin herhangi bir aşamasında olan her öğrenci/araştırmacıya girift bir süreçte eşlik ederek kaygılarını giderme gücüne sahip. Kendi adıma, keşke daha önce okuyabilseydim dedim.

Bütün Yönleriyle Alan Çalışması. Etnografik Alan Notları Yazımı, çeviri ile ilgili sizi

⁸ Burada bu tartışmanın köşe taşları olan bazı kitapların, makale seçkilerinin iyi bir sunumla Türkçe’ye aktarılmasında yarar olduğunu not edebiliriz.

gölümsetecek bazı hatalara rastlayabileceğiniz, çok sık olmasa da bazı uzun cümlelerde ipin ucu kaybolmuş duygusuna kapılabileceğiniz bir kitap. Ayrıca, alan-notlarının işlenmesi ve etnografik anlatıya yerleştirilmesi ile ilgili, girinti, font tipleri gibi biçimsel ayrıncıların önem kazandığı bölümlerde yapılan dizgi yanlışları duraklatıcı olabiliyor. Umarım kitabın gelecek baskılarında bu hatalar düzeltilebilir. Bunun dışında son derece akıcı ve anlaşılır bir dille, böyle özgül bir alandaki bir kılavuz kitabı Türkçe'ye kazandıranlara teşekkür etmek istiyorum.

Kaynaklar:

- Atkinson, Paul (1990) *The Ethnographic Imagination: Textual Constructions of Reality*. New York: Routledge.
- Clifford, James (1986) "On Ethnographic Allegory." *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography* içinde. James Clifford ve Georg E. Marcus (der.). s. 98-121. Berkeley: University of California Press.
- Clifford, James ve Georg E. Marcus (der.) (1986) *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography*. Berkeley: University of California Press.
- Geertz, Clifford (1973) "Thick Description: Toward an Interpretive Theory of Culture." *The Interpretation of Cultures* içinde. s. 3-30. New York: Basic Books.
- _____ (1976) "From the Native's Point of View: On the Nature of Anthropological Understanding." *Meaning in Anthropology* içinde. K. H. Basso ve H. A. Selby (der.) s. 221-237. Albuquerque: University of New Mexico Pres.
- Glaser, Barney G. ve Anselm L. Strauss (1967) *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Chicago: Aldine.
- Marcus, George E. (1986) "Afterword: Ethnographic Writing and Anthropological Careers." *Writing Culture: The Poetics and Politics of Ethnography* içinde. James Clifford ve Georg E. Marcus (der.). s. 262-266. Berkeley: University of California Press.
- Mascia-Lees, Frances E., Patricia Sharpe ve Colleen Ballerino Cohen (1989) "The Postmodern Turn in Anthropology: Cautions From a Feminist Perspective." *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 15 (1), s. 7-33.
- Richardson, Laurel (1990) *Writing Strategies: Reaching Diverse Audiences*. Newberry Park, CA: Sage Publications.

İÇİNDEKİLER

Üyelerden Haberler

Sezgin  zden şubat 2008'de  ankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu Müdürü ve Eylül 2008 tarihinde de Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürü olarak atandı. Halen bu iki görevini birlikte sürdürmektedir.

  İNDEK LER

***bülten* Hakkında**

bülten, Kültür Araştırmaları Derneği tarafından, sanal ortamda ve ücretsiz olarak üç ayda bir yayımlanır.

ISSN 1302-924X, üç şubat Sayı 33

Kültür Araştırmaları Derneği,
İnebolu Sokak 9/4, Set st , Kabataş, 34427 İstanbul
Tel/Faks (212) 292 22 29
<http://www.kulturad.org>

KAD adına sahibi
Gönül Pultar
gpultar@kulturad.org

Editör
Hakan Yücel
hayucel@gsu.edu.tr

Kültür Araştırmaları Derneği, disiplinlerarası bilimsel bir yaklaşımla, tarihsel ve karşılaştırmalı kültürel araştırmalar yaparak kuram ve yöntemler geliştirmek, uygulamaya yönelik çalışmalar üstlenmek ve desteklemek amacıyla 1999 yılında oluşan Türkiye Kültür Araştırmaları Grubu'nun devamı olarak 2005'te kurulmuştur.

Derneğin etkinlikleri konusunda bilgi almak ya da temasa geçmek için
<http://www.kulturad.org> adresine,
bülten in daha önceki sayılarına ulaşmak için
http://www.kulturad.org/id_43 adresine başvurulabilir.

  İNDEKİLER